

DOI: <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-51-4>

УДК 336.22.021:005.51]:658

Огренич Юлія Олександрівна

доктор економічних наук, професор,
професор кафедри фінансів, банківської справи,
страхування та фондового ринку,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0294-1889>

Меняйло Вікторія Іванівна

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри загальної та прикладної фізики,
Запорізький національний університет
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1926-5984>

Забеліна Діана Юрївна

здобувачка вищої освіти другого (магістерського) рівня,
Запорізький національний університет

Yuliia Ohrenych, Viktoriia Meniailo, Diana Zabelina
Zaporizhzhia National University

ПОДАТКОВЕ ПЛАНУВАННЯ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВАХ: ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ, ОСОБЛИВОСТІ ТА НАПРЯМКИ ВДОСКОНАЛЕННЯ

TAX PLANNING AND FORECASTING AT ENTERPRISES: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL FOUNDATIONS, PECULIARITIES AND DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT

Анотація. Підприємства функціонують в умовах постійного впливу факторів ринкового середовища, що позначається на показниках фінансової діяльності. Одним із факторів впливу на прибутковість підприємств є змінність податкового законодавства, рівень податкового навантаження, податкова система країни. Все це вимагає від підприємств пошуку та визначення способів оптимізації податкового навантаження та відповідно постає потреба у здійсненні податкового планування і прогнозування. Зокрема, якісне проведення податкового планування дасть змогу знизити рівень податкового навантаження на роботу підприємства враховуючи вимоги діючого законодавства. Поряд з цим, важливим є здійснення податкового прогнозування, що дозволить здійснити прогноз податків та сприятиме визначенню способів їх оптимізації. В статті проаналізовано існуючі підходи до визначення понять «податкове планування» та «податкове прогнозування», що дозволило встановити важливість їх здійснення на підприємствах. Визначено особливості податкового планування на підприємстві та виокремлено мету податкового планування, завдання, принципи, етапи. Дотримання визначених етапів дозволить налагодити процес податкового планування на підприємстві. Досліджено динаміку надходжень податкових платежів до державного та зведеного бюджету. Здійснено прогноз податкових надходжень за окремими видами податків на 2024-2026 рр. Визначено переваги і недоліки для підприємств в рамках податкового планування та прогнозування. Сформовано пропозиції та напрями удосконалення податкового планування і прогнозування на підприємстві: використання програмного забезпечення для автоматизації податкового планування та прогнозування; врахування змін податкового законодавства; залучення кваліфікованих фахівців у сфері податкового планування та прогнозування; оптимізація системи оподаткування; дослідження та врахування досвіду міжнародних компаній; використання цифрових технологій під час податкового прогнозування; розробка способів зниження рівня податкового навантаження на підставі врахування прогнозних показників; розробка системи податкового планування та прогнозування, яка адаптована до роботи підприємств.

Ключові слова: податки, податкова система, податкове законодавство, податкове планування, податкове прогнозування, податкове регулювання, підприємство.

Summary. Enterprises operate under the constant influence of market environment factors, which affects their financial performance. One of the factors affecting the profitability of enterprises is the variability of tax legislation, the level of tax burden, and the country's tax system. All of this requires companies to search for and identify ways to optimize the tax burden and, accordingly, there is a need for tax planning and forecasting. In particular, high-quality tax planning will help to reduce the tax burden on the company's operations, taking into account the requirements of the current legislation. At the same time, it is important to perform tax forecasting, which will allow to forecast taxes and help identify ways to optimize them. The article analyzes the existing approaches to the definition of the concepts of «tax planning» and «tax forecasting», which allowed to establish the importance of their implementation at enterprises. The article identifies the peculiarities of tax planning at an enterprise and highlights the purpose of tax planning, tasks, principles, and stages. Compliance with these stages will allow to establish the process of tax planning at an enterprise. The dynamics of tax revenues to the state and consolidated budgets is studied. A forecast of tax revenues for certain types of taxes for 2024-2026 is made. The advantages and disadvantages for enterprises in the framework of tax planning and forecasting are identified. Proposals and directions for improving tax planning and forecasting at an enterprise are formulated: use of software for automation of tax planning and forecasting; consideration of changes in tax legislation; involvement of qualified specialists in the field of tax planning and forecasting; optimization of the taxation system; research and consideration of the experience of international companies; use of digital technologies in tax forecasting; development of ways to reduce the tax burden based on forecast indicators; development of a tax planning and forecasting system adapted to the work of enterprises.

Keywords: taxes, tax system, tax legislation, tax planning, tax forecasting, tax regulation, enterprise.

Постановка проблеми. Податкове прогнозування та планування відіграє вагомую роль у здійсненні фінансового управління підприємствами, дозволяє спрогнозувати розмір податкових відрахувань, сформувані способи оптимізації податкового навантаження. Враховуючи змінність податкового законодавства, чинників зовнішнього середовища постає потреба у здійсненні податкового планування на підприємствах. В умовах сьогодення податкове прогнозування та планування є складним завданням для багатьох організацій. Отже, здійснення податкового планування на підставі врахування результатів прогнозування дозволить визначити способи зниження податкового навантаження враховуючи вимоги податкового законодавства, що сприятиме зростанню показників фінансово-господарської діяльності, конкурентоспроможності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Сутність податкового планування та прогнозування, особливості здійснення на підприємствах, послідовність впровадження етапів податкового планування і прогнозування досліджено у працях таких науковців, як: Блонська В.І. [2]; Васильєва Л.М. [3]; Грабчук І.Л., Лайчук С.М. [4]; Греца Я.В. [5]; Глущенко Я.І., Корогодова О.О., Моїсеєнко Т.Є., Черненко Н.О. [6]; Городецька Т.Е. [7]; Голяш І.Д., Романів С.Р., Черешнюк О.М. [8]; Китайчук Т.Г. [10]; Корецька С.О. [11]; Лисенко А.М., Акімов С.С. [12]; Оліховська М.В., Оліховський В.Я. [14]; Огренич Ю.О. [15-17]; Самусевич Я.В., Височина А.В. [18]; Ткачик Л.П. [20]; Черкас Т.С., Долженко І.І. [21]; Юрчишена Л.В., Прищак М.Р. [22].

Поряд з цим, питання дослідження податкового планування і прогнозування на підприємствах потребує додаткового розкриття, адже не визначені їх переваги і недоліки для підприємств в умовах сьогодення, напрямки удосконалення,

способи оптимізації податкового навантаження на роботу підприємств.

Метою статті є визначення особливостей податкового планування та прогнозування на підприємствах, теоретико-методичних засад їх здійснення, формування напрямів удосконалення податкового планування і прогнозування.

Виклад основного матеріалу дослідження. Важливим регулятором економіки країни, який може стимулювати інноваційний розвиток, виробництво, залучення інвестицій на підприємствах, обмежувати інфляційні процеси, а також формувати податкові надходження до державного і місцевого бюджету є діюча система оподаткування. Особливості діяльності, поведінку підприємств визначає його податкова політика, завдяки якій відбувається підвищення рентабельності, забезпечується стабільність роботи. В умовах змінності ринкового середовища особливої актуальності набуває питання податкового планування та прогнозування на підприємствах. Комплексне поєднання податкового прогнозування та планування дозволить спрогнозувати майбутній розмір податкових відрахувань, сформувані шляхи оптимізації податкового навантаження враховуючи чинне законодавство, що сприятиме стабілізації фінансового стану, показників діяльності. Саме завдяки здійсненню податкового планування і прогнозування можна максимізувати прибуток підприємства за рахунок мінімізації податків, які є суттєвим фактором впливу на їх діяльність.

Враховуючи важливість податкового планування і прогнозування для підприємств проаналізовано існуючі підходи до трактування понять «податкове прогнозування», «податкове планування» (табл. 1).

Проаналізовані підходи до визначення понять «податкове планування» та «податкове прогнозування» дозволяють відзначити, що вони мають

Таблиця 1 – Підходи до визначення понять «податкове прогнозування», «податкове планування»

Поняття «податкове прогнозування»	Поняття «податкове планування»
«Податкове прогнозування – це один із напрямів державного прогнозування, що ґрунтується на результатах наукових досліджень звітних та аналітичних даних, одержаних під час податкового процесу» [18].	«Податкове планування – це цілеспрямована діяльність платника, спрямована на максимальне використання чинного законодавства з метою досягнення найбільшого фінансового результату шляхом законної оптимізації господарської діяльності підприємства з точки зору її податкових наслідків» [4].
«Податкове прогнозування – процес розрахунку податкових баз із кожного податку і збору, систематичного спостереження за динамікою їх надходження протягом ряду звітних періодів, визначення стану заборгованості за податковими платежами, оцінки підсумків трансформації податкового законодавства» [3].	«Податкове планування – складова економіко-правового планування діяльності платника податків, що передбачає систему заходів, спрямованих на забезпечення податкової оптимізації оподаткування, аналіз та прогнозування податкових наслідків здійснення господарських операцій, рівня податкового навантаження, з урахуванням вимог податкового законодавства та тенденцій податкової політики держави» [5].
«Податкове прогнозування визначає судження платника податків про можливі стани податкового портфеля в майбутньому і про альтернативні шляхи й терміни досягнення його цільових орієнтирів; виступає заключним, стратегічним рівнем податкового планування, головною метою якого є розроблення на підставі прогнозів розвитку податкової системи варіантів ведення господарської діяльності, що підвищують рівень добробуту власників і максимізують показники прибутковості та рентабельності за рахунок зниження податкових витрат» [3].	«Податкове планування – процес оптимізації податкових платежів, ефективного вибору або зміни режиму оподаткування та зменшення податкових ризиків підприємства в контексті чинного податкового законодавства, що дозволяє максимізувати прибутковість та ринкову вартість підприємства в теперішньому та майбутніх періодах» [21].
«Податкове прогнозування являє собою оцінку податкового потенціалу і надходжень податків і зборів у бюджетну систему і ґрунтується на соціально-економічному прогнозуванні розвитку країни» [9].	«Податкове планування – процес планування податків і податкових платежів, що вбудований у систему управління підприємством, спрямований на оптимізацію податкового навантаження на підприємстві за рахунок оцінювання впливу елементів податкової системи на ефективність їх фінансово-господарської діяльності в умовах Четвертої промислової революції» [6].
	«Корпоративне податкове планування – цілеспрямована діяльність суб'єкта господарювання, яка передбачає оцінку та прийняття управлінських рішень виходячи із цілі підприємницької структури та врахування величини майбутніх податкових наслідків» [20].

Джерело: складено авторами за [3-6; 9; 18; 20; 21]

відмінності. Поряд з цим, вчені дотримуються думки, що податкове прогнозування є важливим інструментом для стабільної роботи підприємства та визначає параметри розвитку. В свою чергу, податкове планування дозволяє мінімізувати податкове навантаження без порушення чинного законодавства країни.

Таким чином можемо відзначити, що податкове планування на підприємстві дозволяє організувати податкове управління, оптимізувати податкове навантаження, врахувати змінність чинного законодавства, оцінити вплив податків на показники фінансово-господарської діяльності на підставі врахування прогнозних даних та сформувати заходи до максимізації прибутку. Поряд з цим, податкове прогнозування шляхом використання цифрових технологій дозволяє здійснити прогноз податкових платежів підприємства у майбутніх

періодах та на підставі цього здійснити податкове планування, коригувати податкову політику. Податкове прогнозування та планування на підприємствах слід здійснювати в комплексі.

Проаналізувавши підходи науковців до визначення понять «податкове планування» та «податкове прогнозування» слід розглянути особливості податкового планування на підприємстві, завдяки яким податкові платежі на підприємстві можна оптимізувати шляхом використання законних засобів та стратегій (табл. 2).

Означені етапи податкового планування адаптовані до використання на підприємствах, але вони не є уніфікованими та їх можна коригувати враховуючи особливості роботи підприємств. Здійснення податкового планування на підприємствах відповідно до наведеної послідовності етапів дозволить здійснити ефективний процес

Таблиця 2 – Особливості податкового планування на підприємстві

Мета	Оптимізація податкового навантаження на роботу підприємства шляхом дотримання законодавства, оцінка впливу податків на показники фінансово-господарської діяльності на підставі врахування прогнозних даних
Завдання	Оптимізувати податкові платежі на підприємстві, мінімізувати витрати по податкам, організувати податкове управління, впровадити програмне забезпечення, визначити можливості підвищення ефективності роботи
Принципи	Єдності, послідовності, участі, безперервності, адаптації, гнучкості, точності, системності
Етапи	Дослідження ринкового середовища Збір та аналіз інформації Визначення мети, завдань податкового планування Дотримання принципів та функцій податкового планування Оцінка впливу податків на показники фінансово-господарської діяльності Прогноз розміру податкових відрахувань Визначення податкових ризиків Формування податкового плану Розробка способів оптимізації податкового навантаження Моніторинг та контроль Оцінка результатів Складання податкового звіту Визначення потреби у розробці та впровадженні податкової стратегії

Джерело: складено авторами за [4; 11; 14]

планування. В рамках наведених етапів податкового планування здійснюються такі дії: врахування змінності ринкового середовища (наприклад, змінності податкового законодавства, податкового навантаження, податкових пільг); аналіз інформації для уточнення мети, завдань в рамках податкового планування; підвищення ефективності податкового планування враховуючи дотримання принципів та функцій; здійснення детальної оцінки впливу податків на показники фінансово-господарської діяльності, прибутковості, фінансовий стан, платоспроможність підприємства; розрахунок прогнозу податкових відрахувань до місцевого та державного бюджету і врахування їх під час складання податкового плану; за результатами розрахунку розміру податкового навантаження, прогнозу податків, дослідження ринкового середовища визначаються податкові ризики; врахування означених етапів дозволить скласти якісний податковий план для досліджуваного підприємства; розробка способів оптимізації податкового навантаження здійснюється відповідно до діючих чинників ринкового середовища, результатів оцінки податкового навантаження на стан фінансово-господарської діяльності, прогнозу податків, визначених податкових ризиків; здійснюється моніторинг та контроль, що дозволить своєчасно виявити відхилення виконання податкового плану від поставленої мети, вжити заходів до підвищення ефективності; проведення оцінки результатів дозволить визначити ефективність податкового планування; складання податкового звіту передбачає узагальнення інформації щодо здійснення податкового планування на підприємстві. Таким чином, комплексне впровадження

податкового прогнозування та планування на підприємстві дозволить оцінити вплив податків на показники фінансово-господарської діяльності, здійснити прогноз податкових відрахувань, оптимізувати податкове навантаження, сформулювати заходи до максимізації прибутку.

Враховуючи вагомість податкового планування та прогнозування для роботи підприємств слід проаналізувати динаміку надходження податків і зборів до бюджету держави (табл. 3, рис. 1). Крім того, саме податкові платежі підприємств забезпечують значний розмір надходжень до бюджету країни. Регулярні надходження податкових платежів забезпечують стабільність економіки.

Динаміка надходжень податків та зборів до Державного бюджету протягом досліджуваного періоду була наступною: за 01.01.2024 р. порівняно з 01.01.2023 р. відбулося зростання податку на додану вартість та податку на доходи фізичних осіб на 0,32% та 39,43% відповідно, суми податку на прибуток підприємств на 22,89% та акцизного податку на 41,19%.

На підставі врахування динаміки щодо надходження податків та зборів до Державного бюджету за період з 01.01.2017 р. по 01.01.2024 р. здійснено прогноз надходжень податку на прибуток підприємств, податку на додану вартість, податку на доходи фізичних осіб, акцизу на 01.01.2025-01.01.2027 рр. (табл. 4, рис. 2). Прогноз проведено на підставі використання функції Предсказ в Microsoft Excel.

Враховуючи розрахунки можемо відзначити, що за 01.01.2027 р. відносно 01.01.2024 р. відбулося зростання податку на додану вартість на 47,45%, податку на доходи фізичних осіб на

Таблиця 3 – Надходження податків і зборів до бюджету держави за 01.01.2019 – 01.01.2024 рр., тис. грн

Надходження податків та зборів	Сума, тис. грн.	
	Зведений бюджет	Державний бюджет
Станом на 01.01.2019	623298175,9	399134778,1
Станом на 01.01.2020	732905162,2	466929008,7
Станом на 01.01.2021	848021566,5	567390659,1
Станом на 01.01.2022	993241051,8	652076370,9
Станом на 01.01.2023	1091417757	698719512,9
Станом на 01.01.2024	1 213 581 871,9	783 599 339,5
Відносне відхилення 2023 до 2022 р. (у %)	9,88	7,15
Відносне відхилення 2024 до 2023 р. (у %)	11,19	12,15

Джерело: складено авторами за [13]

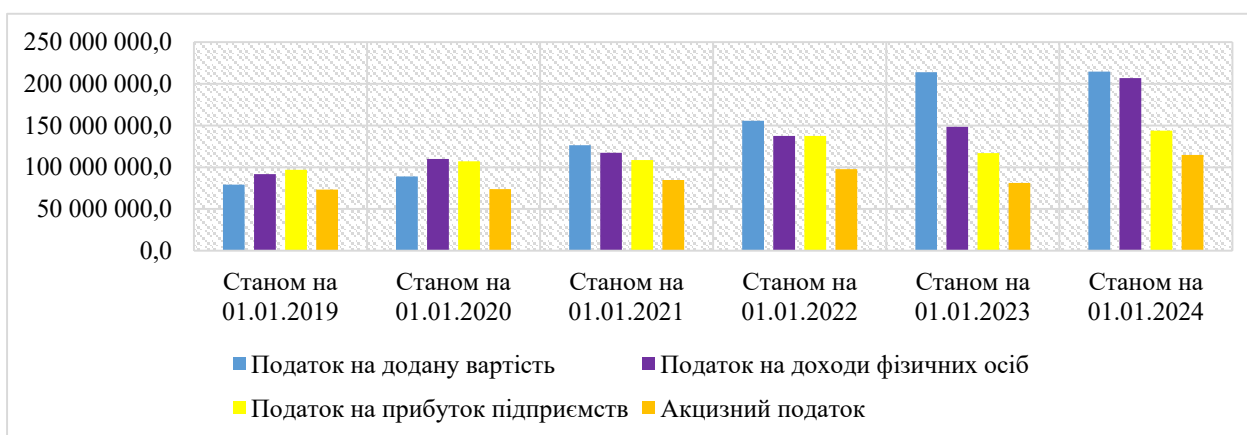

Рисунок 1 – Динаміка надходження податків і зборів до Державного бюджету за 01.01.2019 – 01.01.2024 рр., тис. грн

Джерело: побудовано авторами за [13]

19,43%, податку на прибуток підприємств на 14,46% та акцизного податку на 9,64%.

Все вищезначене підтверджує важливість податкового планування для підприємств, яке використовується для мінімізації впливу податків на фінансовий стан та показники діяльності. Під час податкового планування слід враховувати вимоги, що дозволить підвищити його ефективність (табл. 5).

Ефективне податкове планування і прогнозування може допомогти підприємствам знизити податкові ризики, покращити показники діяльності. У цьому процесі важливо отримувати актуальну та точну інформацію щодо змін податкового законодавства та кращих практик у цій галузі. Проте, у рамках податкового планування та прогнозування є переваги та недоліки, які суттєво впливають на ефективність, результативність діяльності підприємств (табл. 6).

Вагомою перевагою податкового планування є використання законних методів зниження податкового навантаження для підприємств (наприклад, податкові пільги). Завдяки податковому плануванню підприємства можуть оптимізувати

свої фінансові потоки, що дозволяє покращити ліквідність, забезпечити раціональне використання ресурсів. Використання податкового прогнозування дозволяє підприємствам прогнозувати податкові ризики, що допомагає своєчасно сплачувати податки, уникнути ситуації податкового боргу, нарахування штрафів і проведення податкових перевірок.

Поряд з цим, податкове законодавство характеризується змінністю, що створює труднощі для підприємств у розумінні й виконанні правил податкового планування і прогнозування. Під час планування та прогнозування слід впроваджувати програмні продукти, але чимало підприємств не мають достатнього обсягу фінансового забезпечення. Також податкове планування і прогнозування потребує кваліфікованих кадрів та підприємства мають проблему плинності кадрів та потребу у їх навчанні. Ще одним недоліком є змінність зовнішнього середовища, що спричиняє неточність прогнозних даних та помилки під час податкового планування і відповідно неефективність заходів оптимізації податкового навантаження.

Таблиця 4 – Прогноз надходження податків і зборів до Державного бюджету за 01.01.2025 – 01.01.2027 рр., тис. грн

Назва податку	Період	Сума, тис. грн.
Податок на прибуток підприємств	01.01.2025	147870134,6
	01.01.2026	156256559,6
	01.01.2027	164642984,6
Податок на додану вартість	01.01.2025	254673351
	01.01.2026	285584343,3
	01.01.2027	316495335,7
Податок на доходи фізичних осіб	01.01.2025	206488247,1
	01.01.2026	226822777,4
	01.01.2027	247157307,8
Акцизний податок	01.01.2025	111886987,2
	01.01.2026	118830853,7
	01.01.2027	125774720,3

Джерело: складено авторами за [13]

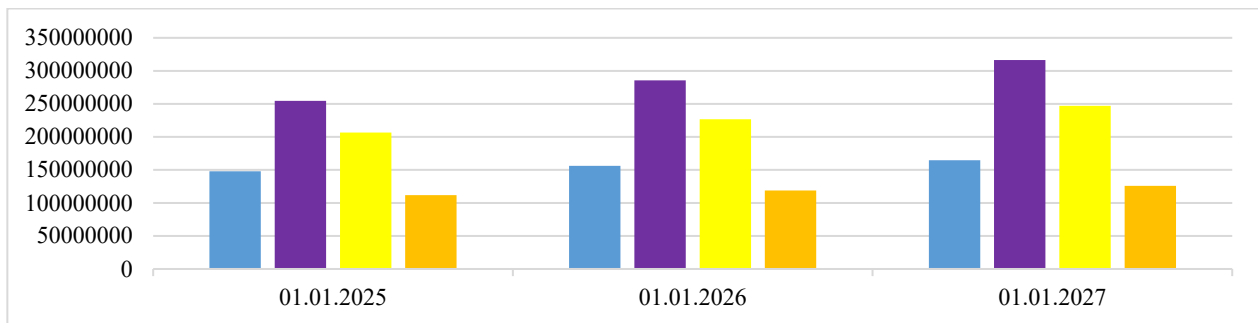

Рисунок 2 – Динаміка прогнозу надходження податків і зборів до Державного бюджету за 01.01.2025 – 01.01.2027 рр., тис. грн

Джерело: побудовано авторами за [13]

Таблиця 5 – Вимоги податкового планування на підприємстві

Використання податкових пільг	Залежно від країни та юрисдикції, існують різні типи податкових пільг. За різними видами податків підприємства можуть також використати різні податкові пільги. В податковому плануванні важливо визначити, яким чином скористатись доступними пільгами для мінімізації податкового навантаження.
Вибір системи оподаткування	Визначення приналежності до спрощеної або загальної системи оподаткування, що дозволить використати відповідні податкові пільги.
Встановлення оптимальної податкової стратегії	Підприємство повинно розробити стратегію, яка дозволяє мінімізувати податкові ризики і збільшити ефективність оподаткування шляхом використання переваг, які надає законодавство.
Міжнародне податкове планування	Для міжнародних компаній або осіб, податкове планування може включати використання переваг податкових систем різних країн або юрисдикцій для мінімізації податкового навантаження.
Враховання змін податкового законодавства	Для ефективного податкового планування важливо слідкувати за оновленнями в податкових правилах та адаптувати податкову політику, податкове планування підприємства.

Джерело: складено автором за [1; 19; 21]

За результатами дослідження сформовано пропозиції та напрями удосконалення податкового планування та прогнозування на підприємствах: використання програмного забезпечення для автоматизації податкового планування та прогнозування, що дозволить мінімізувати витрати та

підвищити якість; використанням автоматизованих систем для ведення обліку та аналізу фінансових даних, адже впровадження програмного забезпечення може значно спростити розрахунок податків та їх прогнозування; аналіз та врахування змін податкового законодавства; залучення

Таблиця 6 – Переваги і недоліки для підприємств в рамках податкового планування та прогнозування

Переваги	Недоліки
Зниження податкового навантаження	Змінність податкового законодавства
Зростання показників фінансово-господарської діяльності	Нестача фінансового забезпечення для впровадження програмних продуктів
Зменшення ризиків	Необхідність складання податкового плану для кожного підприємства
Можливість використання податкових пільг	Нестача кваліфікованих кадрів
Визначення та вибір оптимальної податкової стратегії	Змінність ринкового середовища
Мінімізація податкових витрат	
Врахування прогнозних показників під час податкового планування	
Можливість використання цифрових технологій для податкового планування та прогнозування	

Джерело: складено авторами за [8; 18; 22]

кваліфікованих фахівців у сфері податкового планування та прогнозування, що дозволить підвищити їх ефективність; прогнозування впливу податкового навантаження на показники фінансово-господарської діяльності; розробка способів оптимізації системи оподаткування; дослідження досвіду міжнародних компаній та врахування найкращих практик; використання цифрових технологій під час податкового прогнозування; розробка способів зниження рівня податкового навантаження відповідно до стану підприємства та на підставі врахування прогнозних показників; розробка системи податкового планування та прогнозування, яка адаптована до потреб, специфіки функціонування, податкової політики підприємств; розробка податкового плану; коригування податкової політики підприємства; використання податкових пільг, які можуть знизити податкове навантаження; можливість зміни системи оподаткування.

Таким чином, податкове планування і прогнозування на підприємствах доцільно здійснювати комплексно, що дозволить врахувати вплив зовнішнього середовища, оцінити вплив податкового навантаження на фінансово-господарську діяльність підприємств, спрогнозувати розмір податків, сформулювати напрямки мінімізації податкового навантаження. Відповідно підприємства повинні здійснювати податкове планування і про-

гнозування постійно, що дозволить підвищувати ефективність діяльності.

Висновки. В процесі дослідження проаналізовано сутність понять «податкове планування» та «податкове прогнозування», що дозволило встановити важливість їх здійснення для забезпечення стабільності фінансово-господарської діяльності підприємств. Визначено етапи податкового планування на підприємствах, комплексне впровадження яких дозволить оцінити вплив податків на показники фінансово-господарської діяльності, здійснити прогноз податкових відрахувань, визначити способи оптимізації податкового навантаження, а також забезпечити ефективність податкового планування. За результатами дослідження та прогнозу надходження податків і зборів до бюджету держави визначено переваги і недоліки податкового планування та прогнозування, що підтвердило їх роль у забезпеченні ефективності роботи, зниженні податкових ризиків, покращенні показників діяльності.

Впровадження сформованих пропозицій та напрямів щодо удосконалення податкового планування та прогнозування на підприємствах дасть змогу покращити, підвищити результативність даних процесів, що гарантуватиме мінімізацію податкового навантаження, скорочення витрат, поступове зростання ефективності функціонування, забезпечення фінансової стабільності.

Список використаних джерел:

1. Акіншина О.В., Третякова Л.І. Міжнародне податкове планування в умовах світової глобалізації економіки. *Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку.* 2013. № 767. С. 249–256. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_767_37
2. Блонська В.І. Податкове планування як елемент адміністрування майнових податків. *Регіональна економіка.* 2010. № 4. С. 164–170. URL: chrome-extension://efaidnbnmnibpcjpcglclefindmkaj/http://ird.gov.ua/pe/re201004/re201004_164_BlonskaVI.pdf
3. Васільєва Л.М. Теоретичні аспекти податкового прогнозування та планування як невід’ємних механізмів державної податкової політики. *Публічне управління та митне адміністрування.* 2019. № 1(20). С. 31–36.
4. Грабчук І.Л., Лайчук С.М. Податкове планування: особливості організації на підприємстві. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу.* 2017. Вип. 2(37). С. 30–34. URL: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/110435>

5. Греца Я.В. Правові аспекти співвідношення понять «податкове планування», «податкова оптимізація» та «мінімізація податків». *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Право*. 2012. Вип. 18. С. 152–153.
6. Глущенко Я.І., Корогодова О.О., Моїсеєнко Т.Є., Черненко Н.О. Концептуальні засади податкового планування підприємств у контексті Четвертої промислової революції. *Бізнес Інформ*. 2021. № 4. С. 210–216. URL: https://www.business-inform.net/article/?year=2021&abstract=2021_4_0_210_216&lang=ua
7. Городецька Т.Е. Податкове планування як форма податкової політики транспортних підприємств. *Український журнал прикладної економіки та техніки*. 2022. Том 7. № 1. С. 99–106. URL: <http://ujae.org.ua/podatkovye-planuvannya-uk-forma-podatkovoyi-polityky-transportnyh-pidpryyemstv/>
8. Голяш І.Д., Романів С.Р., Черешнюк О.М. Податкове планування підприємства як засіб запобігання правопорушенням. *Інфраструктура ринку*. 2018. Вип. 18. С. 309–312. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/32250/1/%D0%A1%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%82.18.pdf>
9. Дубовик О. Ю. Податковий менеджмент у схемах і таблицях: навч. посіб. Харків : Видавництво «Промарт», 2018. 248 с.
10. Китайчук Т.Г. Перспективи та недоліки радикальної податкової реформи. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 42. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1622>
11. Корецька С.О. Планування розвитку податкового потенціалу підприємств на основі комплексного підходу. *Ефективна економіка*. 2011. № 10. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=722>
12. Лисенко А.М., Акімов С.С. Методи прогнозування та податкового планування: вплив їх вибору на формування рішень у сфері оподаткування, аудиту та аналізу. *Причорноморські економічні студії*. 2023. Вип. 81. С. 208–212. URL: http://bses.in.ua/journals/2023/81_2023/34.pdf
13. Надходження податків і зборів. Державна податкова служба України. URL: <https://tax.gov.ua/diyalnist-rokazniki-roboti/nahodjennya-podatkiv-i-zboriv--obov'яз/nahodjennya-podatkiv-i-zboriv/nahodjennya-podatkiv-i-zboriv>
14. Оліховська М.В., Оліховський В.Я. Концепція податкового планування в системі менеджменту організацій. *Приазовський економічний вісник*. 2018. Вип. 8(11). С. 248–252. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/46.pdf
15. Ohrenych Yu.O., Krasnoshchok Ya.V. Impact of offshore zones on tax planning of enterprises: types, features, measures to counteract tax evasion. *Financial Strategies of Innovative Economic Development: Proceedings Scientific Publications (Фінансові стратегії інноваційного розвитку економіки: Збірник наукових праць)*. Zaporizhzhia : Publishing House “Helvetica”, 2023. Issue 2 (58). P. 80–89. URL: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/economics/article/view/3839>
16. Огренич Ю.О., Кармазіна В.С. Особливості функціонування контролюючих органів у сфері реалізації податкової та митної політики в Україні під час воєнного стану: стан і напрямки вдосконалення. *Науковий вісник міжнародного гуманітарного університету: збірник наукових праць. Серія: Економіка і менеджмент*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2023. Вип. 54. С. 42–50. URL: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2023/54-2023/8.pdf>
17. Огренич Ю.О., Хапрова Д.В. Теоретичні засади розвитку та здійснення податкового адміністрування в Україні в період COVID-19. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. Серія «Економічні науки»*. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. Вип. 2 (104). Ч. 2. С. 30–37. URL: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/76>
18. Самусевич Я.В., Височина А. В. Податкове планування та основи податкової оптимізації : навч. посіб. Суми : Сумський державний університет, 2021. 344 с.
19. Слатвінська М.О. Особливості становлення та етапи реформування податкової системи України. *Evropský časopis ekonomiky a management*. 2018. Том 4. Вип. 1. С. 34–44. URL: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7237>
20. Ткачик Л.П. Особливості функціонування корпоративного податкового менеджменту. *Бізнес Інформ*. 2013. № 12. С. 333–338. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2013-12_0-pages-333_338.pdf
21. Черкас Т.С., Долженко І.І. Податкове планування як складова системи фінансового управління підприємства. *Young Scientist*. 2019. № 9(73). С. 491–495. URL: <https://molodyvchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2253>
22. Юрчишена Л.В., Прищак М.Р. Податкові новації та моделювання надходження ПДВ до бюджету в умовах військового стану. *Економіка і організація управління*. 2022. № 3 (47). С. 84–93. URL: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/13931>

References:

1. Akinshyna O. V., Tretjakova L. I. (2013) Mizhnarodne podatkove planuvannja v umovakh svitovoji globalizaciji ekonomiky [International tax planning is in the conditions of world globalization of economy]. *Journal of Lviv Polytechnic National University. Management and entrepreneurship in Ukraine: stages of formation and development problem*, no. 767, pp. 249–256. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VNULPM_2013_767_37 (in Ukrainian)
2. Blonska V. I. (2010) Podatkove planuvannja jak element administruvannja majnovykh podatkiv [Tax Planning as the Element of Property Taxes Management]. *Regional economy*, no. 4, pp. 164–170. Available at: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://ird.gov.ua/pe/re201004/re201004_164_BlonskaVI.pdf (in Ukrainian)

3. Vasilijeva L. M. (2019) Teoretychni aspekty podatkovogho proghnozuvannja ta planuvannja jak nevid'jemnykh mekhanizmv derzhavnoji podatkovoji polityky [Theoretical aspects of tax forecasting and planning as integral mechanisms of state tax policy]. *Public administration and customs administration*, no. 1(20), pp. 31–36. (in Ukrainian)
4. Ghrabchuk I. L., Lajchuk S. M. (2017) Podatkove planuvannja: osoblyvosti orghanizaciji na pidpryjemstvi [Tax planning: features of organization at the enterprise]. *Issues of theory and methodology of accounting, control, and analysis*, vol. 2(37), pp. 30–34. Available at: <http://pbo.ztu.edu.ua/article/view/110435> (in Ukrainian)
5. Ghreca Ja. V. (2012) Pravovi aspekty spivvidnoshennja ponjatj «podatkove planuvannja», «podatkova optymizacija» ta «minimizacija podatkov» [Legal aspects of the relationship between the concepts of "tax planning," "tax optimization," and "tax minimization"]. *Scientific Herald of Uzhhorod University. Series: Law*, vol. 18, pp. 152–153. (in Ukrainian)
6. Hlushchenko Y. I., Korohodova O. O., Moiseienko T. Y., Chernenko N. O. (2021) Konceptualjni zasady podatkovogho planuvannja pidpryjemstv u konteksti Chetvertoji promyslovoji revoljuciji [The Conceptual Principles of Tax Planning of Enterprises in the Context of Fourth Industrial Revolution]. *Business Inform*, no. 4, pp. 210–226. Available at: https://www.business-inform.net/article/?year=2021&abstract=2021_4_0_210_216&lang=ua (in Ukrainian)
7. Gorodetska T. E. (2022) Podatkove planuvannja jak forma podatkovoji polityky transportnykh pidpryjemstv [Tax planning as a form of tax policy of transport enterprises]. *Ukrainian Journal of Applied Economics and Technology*, vol. 7, no. 1, pp. 99–106. Available at: https://www.business-inform.net/article/?year=2021&abstract=2021_4_0_210_216&lang=ua (in Ukrainian)
8. Gholjash I. D., Romaniv S. R., Cheresnjuk O. M. (2018) Podatkove planuvannja pidpryjemstva jak zasib zapobighannja pravoporushennjam [Tax planning of the enterprise as a way to prevent offenses]. *Market infrastructure*, vol. 18, pp. 309–312. Available at: <http://dspace.wnu.edu.ua/bitstream/316497/32250/1/%D0%A1%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BB%D0%B0%D0%BD%D0%B0%20%D1%81%D1%82.18.pdf> (in Ukrainian)
9. Dubovyk O. Ju. (2018) *Podatkovyj menedzhment u skhemakh i tablycjakh: navchalnyi posibnyk* [Tax Management in Schemes and Tables: Tutorial]. Kharkiv: Publishing House «PromArt». (in Ukrainian)
10. Kytaichuk T. Gh. (2022) Perspektyvy ta nedoliky radykalnoji podatkovoji reform [Prospects and disadvantages of radical tax reform]. *Economics and Society*, vol. 42. Available at: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1622> (in Ukrainian)
11. Korecjka S. O. (2011) Planuvannja rozvytku podatkovogho potencialu pidpryjemstv na osnovi kompleksnogho pidkhdou [Development planning of tax potential of enterprises based on a comprehensive approach]. *Efficient economy*, vol. 10. Available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=722> (in Ukrainian)
12. Lysenko A. M., Akimov S. S. (2023) Metody proghnozuvannja ta podatkovogho planuvannja: vplyv jikh vyboru na formuvannja rishenj u sferi opodatkovannja, audytu ta analizu [Forecasting and tax planning methods: the influence of their choice on the formation of decisions in the field of taxation, audit and analysis]. *Black Sea Economic Studies*, vol. 81, pp. 208–212. Available at: http://bses.in.ua/journals/2023/81_2023/34.pdf (in Ukrainian)
13. Nadkhodzhennja podatkov i zboriv. Derzhavna podatкова sluzhba Ukrainy. Available at: <https://tax.gov.ua/diyalnist-/pokazniki-roboti/nadhodjennja-podatkov-i-zboriv--obovyaz/nadhodjennja-podatkov-i-zboriv/nadhodjennja-podatkov-i-zboriv->
14. Olikhovska M. V., Olikhovskiy V. Ya. (2018) Konceptija podatkovogho planuvannja v systemi menedzhmentu orghanizacij [Tax planning concept in the management system of organizations]. *Priazovsky Economic Bulletin*, vol. 8(11), pp. 248–252. Available at: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2018/6_11_uk/46.pdf (in Ukrainian)
15. Ohrenych Yu. O., Krasnoshchok Ya. V. (2023) Impact of offshore zones on tax planning of enterprises: types, features, measures to counteract tax evasion. *Financial Strategies of Innovative Economic Development: Proceedings Scientific Publications*, Issue 2 (58), pp. 80–89. Available at: <http://journalsofznu.zp.ua/index.php/economics/article/view/3839> (in Ukrainian)
16. Ohrenych Yu. O., Karmazina V. S. (2023) Osoblyvosti funkcionuvannja kontroljujuchykh orghaniv u sferi realizaciji podatkovoji ta mytnoji polityky v Ukraini pid chas vojennoho stanu: stan i naprjamky vdoskonalennja [Peculiarities of the functioning of control bodies in the field of implementation of tax and customs policy in Ukraine during martial law: state and directions for improvement]. *Scientific Bulletin of the International Humanitarian University: Collection of Scientific Papers. Series: Economics and Management*, vol. 54, pp. 42–50. Available at: <http://www.vestnik-econom.mgu.od.ua/journal/2023/54-2023/8.pdf> (in Ukrainian)
17. Ohrenych Yu. O., Khaprova D. V. (2021) Teoretychni zasady rozvytku ta zdijsnennja podatkovogho administruvannja v Ukraini v period COVID-19 [Theoretical fundamentals of development and implementation of tax administration in Ukraine during the COVID-19]. *Scientific Herald of the Poltava University of Economics and Trade. Series "Economic Sciences"*, vol. 2(104), part 2, pp. 30–37. Available at: <http://puet.poltava.ua/index.php/economics/article/view/76> (in Ukrainian)
18. Samusevych Ja. V., Vysochyna A. V. (2021) *Podatkove planuvannja ta osnovy podatkovoji optymizaciji: navchalnyi posibnyk* [Tax planning and fundamentals of tax optimization: Tutorial]. Sumy: Sumy State University. (in Ukrainian)
19. Slatvinska M. O. (2018) Osoblyvosti stanovlennja ta etapy reformuvannja podatkovoji systemy Ukrainy [Features of development and stages of reforming the tax system of Ukraine]. *Evropský časopis ekonomiky a management*, vol. 4, issue 1, pp. 34–44. Available at: <http://dspace.oneu.edu.ua/jspui/handle/123456789/7237> (in Ukrainian)
20. Tkachyk L. P. (2013) Osoblyvosti funkcionuvannja korporativnogho podatkovogho menedzhmentu [Specific Features of Functioning of the Corporate Tax Management]. *Business Inform*, no. 12, pp. 333–338. Available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2013-12_0-pages-333_338.pdf (in Ukrainian)

21. Cherkas T. S., Dolzhenko I. I. (2019) Podatkove planuvannja jak skladova systemy finansovogho upravlinnja pidpryjemstva [Tax planning as a component of the enterprise financial management system]. *Young Scientist*, no. 9(73), pp. 491–495. Available at: <https://molodyivchenyi.ua/index.php/journal/article/view/2253> (in Ukrainian)
22. Yurchyshena L. V., Pryshchak M. R. (2022) Podatkovi novaciji ta modeljuvannja nadkhodzhennja PDV do bjudzhetu v umovakh vijsjkovogho stanu [Tax innovations and simulation of VAT income to the budget under the conditions of marital state]. *Economics and Management Organization*, no. 3(47), pp. 84–93. Available at: <https://jeou.donnu.edu.ua/article/view/13931> (in Ukrainian)

Стаття надійшла до редакції 01.11.2024